

de grote concerns. Men ging er toen accoord mee dat van Rhijn geen leden naast zich kreeg, en daar is het bij gebleven.¹

Op het werk van de Buitengewone Algemene Rekenkamer, die van 1 juli '41 af alle regeringsinkomsten en -uitgaven onder haar controle nam, komen wij in hoofdstuk 6 terug.

Dijxhoorn neemt ontslag

Was van Rhijns uittreden uit het kabinet een nagenoeg rimpelloos gebeuren, het ontslag van Dijxhoorn (12 juni '41) ging met stormen gepaard. Zelf heeft hij dat ontslag steeds als resultaat gezien van kwalijke kuiperijen van Gerbrandy en van 't Sant (met de koningin op de achtergrond) – wij kunnen die opvatting niet onderschrijven, erkennend overigens dat Dijxhoorn het bij de koningin verbruid had, met van 't Sant overhoop was komen te liggen en Gerbrandy's vertrouwen geleidelijk-aan had verloren.

Dijxhoorn was van alle zelfkritiek gespeend; hij had zich met name geen moment gerealiseerd wat het effect geweest was van de defaitistische opvattingen die hij (minister onder wie *strijdkrachten* ressorteerden!) er in de zomer van '40 op nagehouden had. Nadien kon hij bij de koningin geen goed meer doen. Zeker, eind '40 en begin '41 was hij, wat het oorlogsverloop betrof, van meer vertrouwen gaan getuigen (wij herinneren er aan dat hij, in juni en juli '40 voorstander van verplaatsing van de regeringszetel naar Indië, in januari '41 tegenstander was geworden), maar andere tegen hem gerezen bezwaren waren niet verdwenen: hij was weinig besluitvaardig, weinig zelfstandig van oordeel ook en liet voortdurend over zich heen lopen, waardoor hij met situaties geconfronteerd werd waarover hij dan wel heftig verontwaardigd was maar waar hij toch hulpeloos tegenover stond.

In de periode augustus '39–mei '40 had hij als minister geen slechte naam gehad, en naar wij menen: terecht niet. Maar het ministerschap in Londen was geheel iets anders dan het ministerschap in Den Haag. In Den Haag had elke minister de steun gehad van bekwame hoofdambtenaren, van politieke en andere vrienden, en vaak ook van zijn vrouw. In die situatie traden zwakke kanten in zijn persoonlijkheid minder naar voren.

¹ De Enquêtecommissie 'heeft zich afgevraagd of de regering zich niet al te gemakkelijk heeft neergelegd bij de toestand, zoals die was gegroeid' (a.v., dl. III a, p. 15), d.w.z. bij een Rekenkamer die slechts uit één persoon bestond. Wij kunnen niet inzien dat daar enig nadeel uit voortgevloeid is.